

Ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας στις αγροτικές περιοχές

Κωνσταντίνος Μάττας, Καθηγητής
Γεωπονική Σχολή ΑΠΘ

2^ο Αναπτυξιακό Συνέδριο

Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020 &
Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 2013

Έννοια ανταγωνιστικότητας

Ανταγωνιστικότητα → σύνθετη έννοια
→ επίπεδο ανάλυσης

Ανταγωνιστικότητα

- Επιχειρήσεων – Γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- Αλυσίδας – προϊόντος
- Τομέα – κλάδου παραγωγής
- Περιφέρειας - χώρας

Μικροοικονομική
ανταγωνιστικότητα

Μακροοικονομική
ανταγωνιστικότητα

Μέτρηση ανταγωνιστικότητας

Ανταγωνιστικότητα → σχετικό μέγεθος → Μέτρηση - δείκτες

Δείκτες ανταγωνιστικότητας

- Μικροοικονομικό επίπεδο
 - Domestic Resource Costs (DRC) ratio
 - Social Cost Benefit (SCB) ratio
 - Κερδοφορία επιχειρήσεων
 - Παραγωγικότητα (Productivity)
 - Αποτελεσματικότητα (Efficiency)
- Μακροοικονομικό επίπεδο
 - Μερίδια Εξαγωγικών Αγορών
 - Εμπορικό ισοζύγιο
 - Καθαρός Δείκτης Εξαγωγών
 - Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία
 - Ισοδυναμία Αγοραστικής Δύναμης
 - Αποκαλυπτόμενο Συγκριτικό Πλεονέκτημα
 - Παραγωγικότητα (Productivity)
 - Αποτελεσματικότητα (Efficiency)

Παραγωγικότητα

Εστίαση στην παραγωγικότητα

- Ανταγωνιστική θεωρείται εκείνη η οικονομία που παρουσιάζει αυξημένη ανάπτυξη με συνεχή βελτίωση της **παραγωγικότητας**
- Η πραγματική ανταγωνιστικότητα μετράται με την **παραγωγικότητα** (Porter et. al., 2007, Krugman, 2001)

Παραγωγικότητα → απόλυτο μέγεθος

- Αντανακλά την ικανότητα της μετατροπής των εισροών σε εκροές
- Μετράται σε επίπεδο εκμετάλλευσης, κλάδου, χώρας
- Δείκτης Συνολικής Παραγωγικότητας (Total Factor Productivity)
- Μερικοί δείκτες παραγωγικότητας (Partial indicators of productivity)
 - Εκροές ανά εργαζόμενο / ανά εκτάριο κτλ

Ανταγωνιστικότητα Ελληνικής οικονομίας

Global
Competitiveness
Index 2012 - 2013,
World Economic
Forum

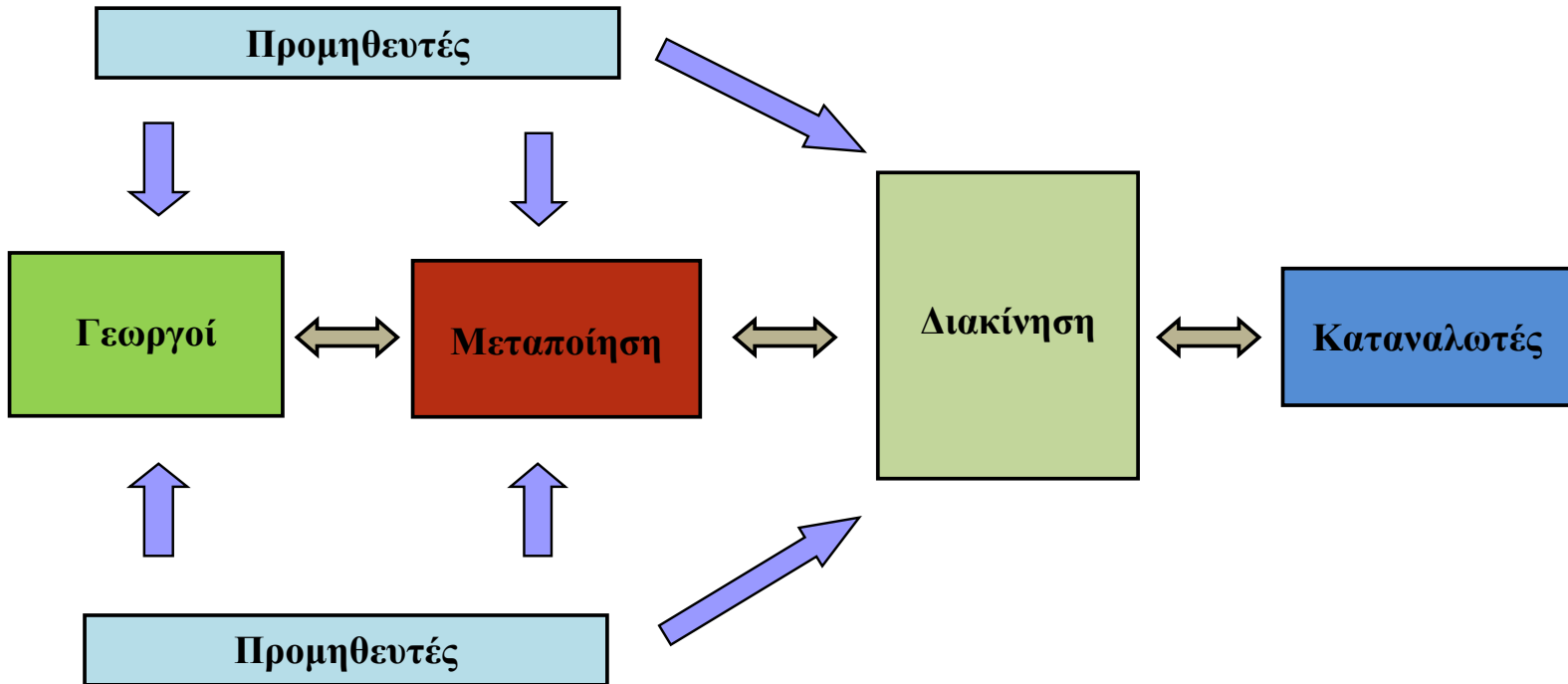
Ελλάδα: 96^η θέση

Summary Statistics of Efficiency Score Estimates (FOODIMA)

Country	# of Obs	Mean	Min	Max
Germany	7475	0.785	0.186	0.974
The Netherlands	2390	0.831	0.271	0.984
UK	3960	0.810	0.281	0.980
Greece	2447	0.637	0.179	0.937

Τοπικά προϊόντα >>> υπερ-τοπική δυναμική

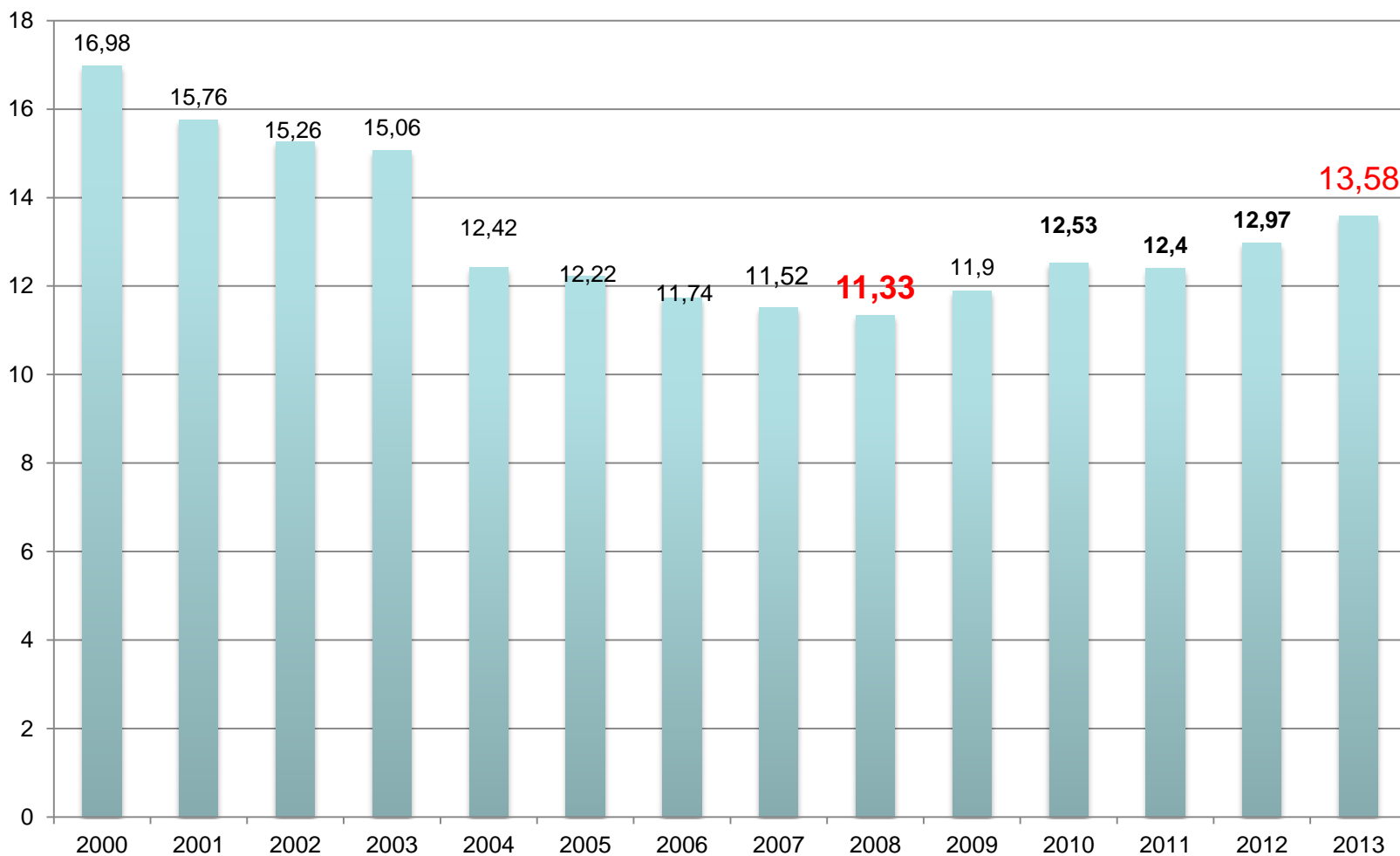

Ο Αγροτικός Τομέας στην Ελλάδα

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Συμμετοχή Αγροτικού τομέα στο ΑΕΠ (%)	3.1	2.7	2.8	2.8	2.7	-
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (εκατ. Ευρώ)	6,830	6,394	6,372	6,300	6,175	5,751
Δείκτης γεωργικού εισοδήματος	108.07	86.01	102.18	92.4	94.4	-
Απασχόληση στον Πρωτογενή Τομέα (%)	11.1	10.9	11.2	11.7	12.3	13
Αξία Φυτικής Παραγωγής (εκατ. Ευρώ)	7385.21	7008.93	6495.85	6738.69	7081.75	7012.86
Αξία Ζωϊκής Παραγωγής (εκατ. Ευρώ)	2675.77	2776.78	2800.17	2781.88	2833.79	2767.16
Συνολική παραγωγή Αγροτικού Τομέα (εκατ. Ευρώ)	10896.37	10728.77	10251.77	10519.7	10926.31	10781.52

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, Οικονομικοί Λογαριασμοί για τη Γεωργία, 2013

Ποσοστό (%) απασχόλησης στον αγροτικό τομέα

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, «Έρευνα Εργατικού Δυναμικού», 2013

Τα στοιχεία για το 2013 (Ιανουάριος) είναι προσωρινά.

Αγροτικές περιοχές

Ετερογένεια αγροτικού χώρου

- Διαφοροποίηση τοπικών χαρακτηριστικών από περιφέρεια σε περιφέρεια
 - Γεωγραφικά χαρακτηριστικά (νησιά, ορεινές περιοχές)
 - Απόσταση από αστικά κέντρα
 - Απόσταση από τις κύριες αγορές αγροτικών προϊόντων
 - Μείωση πληθυσμού, κυρίως νέων
 - Έλλειψη υποδομών, υποστηρικτικών υπηρεσιών κοινωνικού και επιχειρηματικού χαρακτήρα
 - Υψηλή εξάρτηση από καθαρά γεωργικές οικονομικές δραστηριότητες

Χαρακτηριστικά Αγροτικών περιοχών

→ Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

- Μικρό μέγεθος τοπικών αγορών
- Μικρό μέγεθος τοπικών επιχειρήσεων
 - Ένταση ανταγωνισμού
- Χαρακτηριστικά αγοράς εργασίας
 - Χαμηλή εξειδίκευση / απόκτηση δεξιοτήτων
- Διαθεσιμότητα δικτύων επικοινωνίας και μεταφορών
- Διαθεσιμότητα κατάλληλων επιχειρηματικών χώρων
- Πρόσβαση σε πληροφόρηση, υψηλού επιπέδου επιχειρηματικές συμβουλές, υποστηρικτικές υπηρεσίες

Χαρακτηριστικά Αγροτικών περιοχών

→ Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

- Πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης
- Θεσμικό περιβάλλον
- Επιχειρηματικό πνεύμα / κουλτούρα και στάσεις των κατοίκων της υπαίθρου απέναντι στην επιχειρηματικότητα
- Στάση απέναντι στην καινοτομία
- Κοινωνικό κεφάλαιο
 - Χαρακτηριστικά τοπικών κοινωνιών
- Ρόλος παλιννοστούντων κατοίκων της υπαίθρου ή εποχιακών επισκεπτών

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

→ Προκλήσεις

- Μείωση ευκαιριών απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές
 - Διαρθρωτικές αλλαγές
 - Εξέλιξη παγκόσμιας οικονομίας
 - Αποτελέσματα πολιτικής
- Γήρανση αγροτικού πληθυσμού
 - Μετανάστευση νέων
 - Παλιννόστηση – επιστροφή στην ύπαιθρο πολιτών τρίτης ηλικίας
- Έλλειψη – περιορισμός υποστηρικτικών υπηρεσιών, παροχών και υποδομών προς τους κατοίκους της υπαίθρου

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

→ Ευκαιρίες

- Αύξηση ζήτησης διαφοροποιημένων αγροτικών προϊόντων / δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο
 - Προϊόντα που αντανακλούν παραδοσιακές – τοπικές αξίες, ποιότητα, δεξιοτεχνία, τεχνική και δραστηριοτήτων υπαίθρου που συνδέονται με τον τοπικό πολιτισμό, το αγροτικό τοπίο, το περιβάλλον
- Ανάπτυξη διαφοροποιημένης αγρο-επιχειρηματικότητας & αγρο-τουριστικών δραστηριοτήτων
- Ανάπτυξη τηλεπικοινωνιών / internet / διαδικτυακές υπηρεσίες
 - Υπερκέραση των συνεπειών της απόστασης από τα αστικά κέντρα
 - Ευκαιρίες επιχειρηματικότητας / βελτίωσης ανταγωνιστικότητας

Προτεραιότητες Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

1. Προώθηση μεταφοράς γνώσεων και καινοτομίας
2. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας και της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
3. Προώθηση οργάνωσης αλυσίδας τροφίμων και διαχείριση κινδύνων
4. Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων
5. Προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων, αλλαγή προς μία οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή
6. Προώθηση κοινωνικής ένταξης, μείωση της φτώχειας και οικονομική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών

Πλαίσιο Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 για την ανταγωνιστικότητα

Προτεραιότητα 1: Μεταφορά γνώσεων και καινοτομία

- Κύριοι τομείς:
1. Προώθηση της καινοτομίας και της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές
 2. Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ γεωργίας και έρευνας-καινοτομίας
 3. Προώθηση δια βίου μάθησης και της επαγγελματικής κατάρτισης στη γεωργία

Προτεραιότητα 2: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας και της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

- Κύριοι τομείς:
1. Διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης των γ.ε. που αντιμετωπίζουν σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα, χαμηλό βαθμό συμμετοχής στην αγορά, προσανατολισμό στην αγορά σε συγκεκριμένους τομείς και γ.ε. που χρειάζεται να διαφοροποιηθούν
 2. Διευκόλυνση της ανανέωσης των γενεών στο γεωργικό τομέα

Προτεραιότητα 3: Οργάνωση της αλυσίδας τροφίμων και διαχείριση κινδύνων

- Κύριοι τομείς:
1. Καλύτερη ενσωμάτωση των παραγωγών στην αλυσίδα τροφίμων
 2. Στήριξη της διαχείρισης κινδύνων στη γεωργική εκμετάλλευση

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

Περιοχές πολιτικής παρέμβασης

1. Μεταφορά γνώσεων

- Σύσταση δικτύων έρευνας – ενημέρωσης – εκπαίδευσης
 - Διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων
 - Συμμετοχική & εστιασμένη έρευνα
 - Ερευνητικά ινστιτούτα – πανεπιστημιακές σχολές
 - Συνέργειες με ερευνητικά κέντρα εξωτερικού
- Διαρκής εκπαίδευση
- Γεωργικές & Επιχειρηματικές συμβουλές
- Spin-outs
 - Ίδρυση - ανάπτυξη εταιρειών στον γεωργικό τομέα με άμεση-έμμεση σχέση με ερευνητικούς οργανισμούς
 - Εκμετάλλευση νέων τεχνολογικών, καινοτομιών, νέων διαχειριστικών πρακτικών και συνεργειών
- Εκπαίδευση
 - Παραγωγικές πρακτικές, management, καινοτομίες marketing

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

2. Πληροφόρηση

- Στρατηγικός σχεδιασμός δράσεων επικοινωνίας

3. Καινοτομία

- Ενδυνάμωση ερευνητικών οργανισμών για την ανάπτυξη καινοτομιών που αφορούν τον αγροτικό χώρο
- Ενίσχυση γεωργών για την υιοθέτηση – εφαρμογή καινοτομιών
 - Νέα προϊόντα / νέα παραγωγική διαδικασία
 - Καινοτόμες δράσεις marketing
 - Καινοτόμες πρακτικές διαχείρισης φυσικών πόρων → υδάτινοι πόροι
- Ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα σε παραγωγούς, αλυσίδα τροφίμων και κρατικούς φορείς και έρευνα για την προώθηση καινοτομιών

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

4. Ποιότητα γεωργικών προϊόντων και τροφίμων

- Συστήματα πιστοποίησης
 - Ποιοτικά χαρακτηριστικά / Προστιθέμενη αξία / Πρότυπα προϊόντων
- Προστατευμένες ονομασίες προέλευσης και γεωγραφικής ένδειξης (ΠΟΠ/ΠΓΕ)
- Προαιρετικές ενδείξεις ποιότητας
 - Πληροφορίες στον καταναλωτή
- Προδιαγραφές εμπορίας / Βέλτιστες πρακτικές

5. Οργάνωση αλυσίδας τροφίμων

- Τοπικός χαρακτήρας
- Αύξηση προστιθέμενης αξίας γεωργικών προϊόντων
 - Απασχόληση / Αύξηση εισοδήματος / κερδοφορίας για τους παραγωγούς
- Σύνδεση γεωργικής παραγωγής με άλλες οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή
- Προώθηση καινοτομιών στην παραγωγή, στη διαχείριση και στο marketing

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

6. Διαχείριση κινδύνου

Στρατηγικές – μέτρα διαχείριση κινδύνου

- Ex ante
 - Ανίχνευση κινδύνων στη γεωργική παραγωγή και αλυσίδα τροφίμων
 - Πληροφόρηση
 - Κατάρτιση
 - Ασφάλιση / Τήρηση προδιαγραφών / Συστήματα διασφάλισης ποιότητας
 - Διαχείριση φυσικών πόρων
 - Πρόληψη ασθενειών
- Ex post
 - Αποζημίωση από φυσικές καταστροφές, κλιματικές συνθήκες,
 - Εισοδηματικό δίκτυ ασφαλείας
 - Εργαλείο σταθεροποίησης εισοδήματος

Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

7. Πρώθηση επιχειρηματικής κουλτούρας

- Πρακτικές management
- Ηγεσία
- Στρατηγικές συνεργασίες

8. Ενθάρυνση διαφοροποίησης σε μη – γεωργικές δραστηριότητες

9. Πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας συμβουλές

- Επιχειρηματικές – επενδυτικές συμβουλές
- Καινοτόμες δράσεις marketing
- Εκπαίδευση
- Τεχνική βοήθεια

Turnover

€ 965 billion

(+3.2% compared to 2007)

Largest manufacturing sector in the EU (12.9%),
ahead of the automobile and chemical industries

External trade

(+0

Le

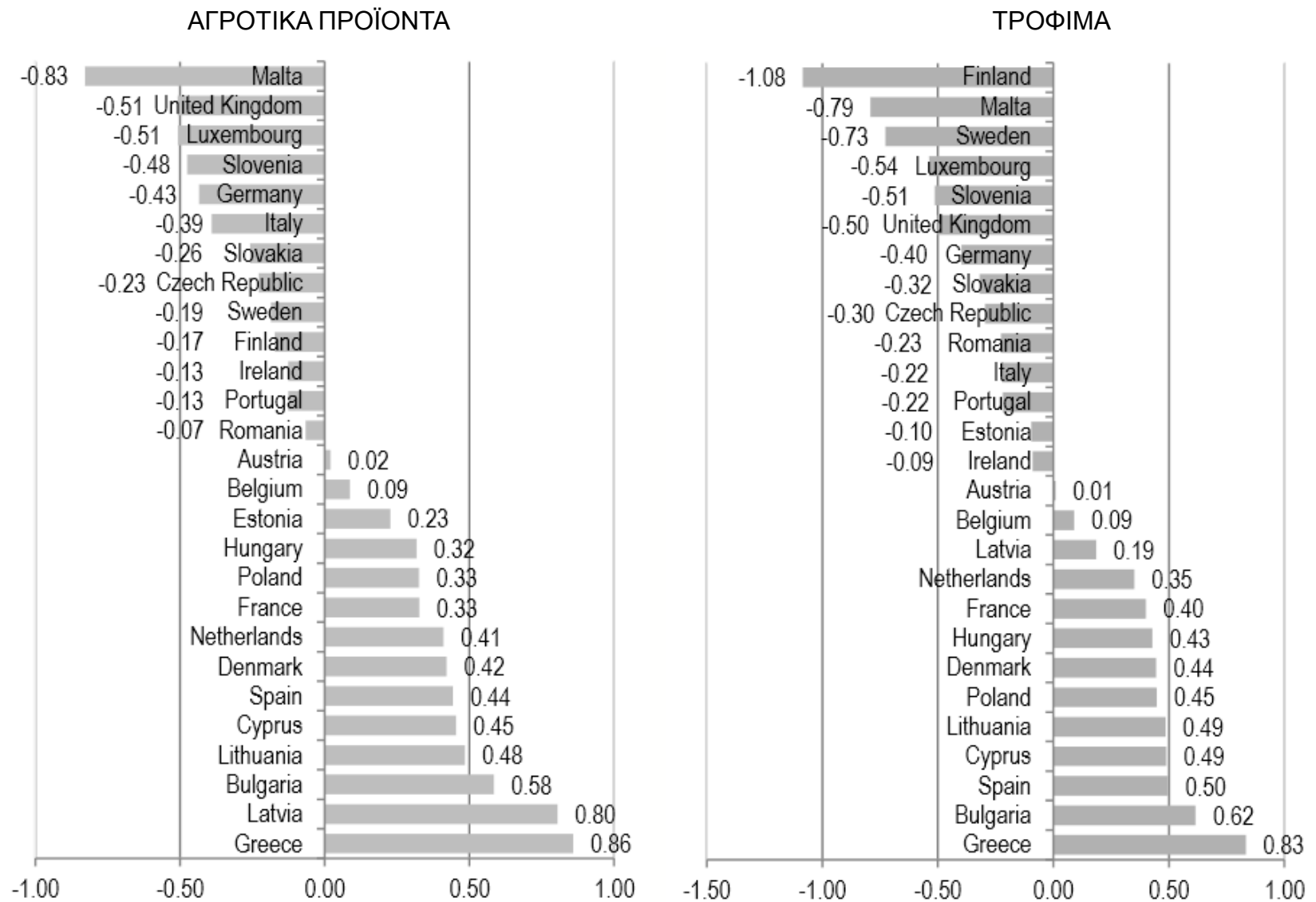
r

M

Ανταγωνιστικότητα αγροτικών προϊόντων και τροφίμων στην ΕΕ

	Food industry	Agriculture
	RXA	RXA
France	1,38	2,09
Belgium	1,23	0,95
Luxembourg	0,54	0,40
Netherlands	1,34	1,63
Germany	0,67	0,29
Italy	0,93	0,85
United Kingdom	0,73	0,31
Ireland	1,66	0,44
Denmark	2,94	0,77
Greece	2,41	3,39
Portugal	0,88	0,51
Spain	1,53	5,24
Sweden	0,41	0,18
Finland	0,24	0,07
Austria	0,80	0,48
Cyprus	1,44	9,98
Czech Rep.	0,40	0,43
Estonia	0,97	0,30
Hungary	0,47	1,10
Lythuania	1,33	1,38
Latvia	1,16	1,01
Malta	0,12	0,12
Poland	1,11	0,73
Slovenia	0,24	0,18
Slovakia	0,44	0,54

Ανταγωνιστικότητα αγροτικών προϊόντων και τροφίμων στην ΕΕ

Δείκτης καινοτομίας

